

ỦY BAN TOÀN CẦU
VỀ TƯƠNG LAI VIỆC LÀM

International
Labour
Organization

Việc làm vì một tương lai tươi sáng hơn

100
1919-2019

Tóm tắt tổng quan

Tương lai việc làm

Những tác động mới đang thay đổi thế giới việc làm. Quá trình chuyển đổi này đòi hỏi phải có hành động quyết đoán.

Có rất nhiều các cơ hội phía trước để cải thiện chất lượng đời sống lao động, mở ra nhiều sự lựa chọn, thu hẹp khoảng cách bất bình đẳng giới, khắc phục những thiệt hại do bất bình đẳng toàn cầu tạo ra. Tuy nhiên những cơ hội này không tự nó đến. Nếu không có những hành động quyết đoán, chúng ta sẽ tiến vào một thế giới mà ở đó những bất bình đẳng và bất ổn hiện hữu ngày càng lớn hơn.

Những cải tiến công nghệ - trí tuệ nhân tạo, tự động hóa và việc sử dụng người máy - sẽ tạo ra những việc làm mới nhưng những người bị mất việc trong quá trình chuyển đổi này có lẽ lại ít được trang bị kỹ năng nhất để nắm bắt những cơ hội mới. Những kỹ năng hôm nay sẽ không còn phù hợp với công việc của ngày mai và những kỹ năng mới được trang bị có thể nhanh chóng lỗi thời. Việc xanh hóa các nền kinh tế của chúng ta sẽ tạo ra hàng triệu việc làm khi chúng ta áp dụng những phương thức thực hành bền vững và công nghệ sạch nhưng những việc làm khác sẽ biến mất khi các quốc gia thu hẹp quy mô các ngành công nghiệp thải ra nhiều cac-bon và thâm dụng tài nguyên. Những thay đổi về nhân khẩu học cũng không kém phần quan trọng. Dân số trong độ tuổi thanh niên tăng thêm ở một số khu vực trên thế giới và dân số đang già hóa ở những khu vực khác có thể tạo áp lực đối với thị trường lao động và các hệ thống an sinh xã hội, nhưng trong những quá trình chuyển đổi này cũng mang theo nhiều tiềm năng mới tạo nên những xã hội có chú trọng đến sự chăm sóc, toàn diện và chủ động.

Chúng ta cần nắm bắt những cơ hội do những thay đổi mang tính đổi mới này mang lại để tạo ra một tương lai tươi sáng hơn và đem lại an ninh kinh tế, cơ hội bình đẳng và công bằng xã hội với mục tiêu cuối cùng là củng cố nền tảng xã hội của chúng ta.

Chớp thời cơ: Khôi phục lại kế ước xã hội

Tiến bước trên con đường mới đòi hỏi phải có hành động cam kết của các chính phủ cũng như các tổ chức của người sử dụng lao động và người lao động. Cần phải khôi phục lại kế ước xã hội, cho phép người lao động được hưởng một phần lợi ích từ tiến bộ kinh tế, tôn trọng các quyền của họ và bảo vệ họ khỏi những rủi ro để đáp lại những đóng góp không ngừng của họ cho nền kinh tế. Đối thoại xã hội có thể đóng vai trò then chốt trong việc đảm bảo giá trị của kế ước này đối với việc theo sát những thay đổi đang diễn ra khi tất cả các tác nhân trong thế giới việc làm đều tham gia, bao gồm cả nhiều triệu lao động hiện đang bị bỏ rơi bên lề.

¹ Cụm từ “tương lai việc làm” còn có thể hiểu là “tương lai của công việc”.

Một chương trình nghị sự lấy con người làm trung tâm

Chúng tôi đề xuất một **chương trình nghị sự lấy con người làm trung tâm vì tương lai việc làm**, giúp củng cố kế ước xã hội bằng cách đặt con người và công việc họ vào trung tâm của các chính sách kinh tế xã hội và thực hành kinh doanh. Chương trình này bao gồm ba trụ cột hành động có sự gắn kết với nhau, giúp thúc đẩy tăng trưởng, công bằng và bền vững cho các thể hệ hiện tại và tương lai:

1. Tăng cường đầu tư vào tiềm lực con người

Để giúp con người phát triển trong một kỷ nguyên số và kỷ nguyên không tạo thêm khí thải các-bon, cách tiếp cận của chúng tôi không chỉ dừng ở vốn con người mà mở rộng phạm vi tới các khía cạnh rộng hơn của phát triển và tiến bộ trong tiêu chuẩn đời sống con người, bao gồm các quyền và môi trường thuận lợi giúp mở rộng cơ hội và cải thiện phúc lợi của họ.

- *Một chế độ phổ cập cho phép học tập suốt đời dành cho tất cả mọi người, cho phép con người được trang bị kỹ năng, đào tạo lại và nâng cao tay nghề.* Học tập suốt đời bao gồm việc học chính thức và phi chính thức từ khi còn nhỏ và chương trình giáo dục phổ thông cho đến việc học khi đã trưởng thành. Các chính phủ, người lao động và người sử dụng lao động cũng như các tổ chức giáo dục cũng có trách nhiệm trong việc xây dựng một hệ sinh thái học tập suốt đời hiệu quả và được chu cấp tài chính phù hợp.
- *Đẩy mạnh đầu tư vào các thiết chế, chính sách và chiến lược hỗ trợ con người trong suốt quá trình chuyển đổi tương lai việc làm.* Lớp trẻ sẽ cần hỗ trợ trong việc định hướng quá trình chuyển đổi ngày càng khó khăn khi học xong và bắt đầu tham gia thị trường lao động. Người lao động lớn tuổi hơn sẽ cần những lựa chọn rộng mở hơn cho phép họ tiếp tục tham gia hoạt động kinh tế đến khi nào họ muốn và điều đó sẽ tạo nên một xã hội chủ động suốt đời. Tất cả người lao động đều cần hỗ trợ cho những lần chuyển dịch thị trường trường lao động với số lượng ngày một gia tăng trong suốt quãng đời của họ. Những chính sách thị trường lao động tích cực cần trở nên chủ động và các dịch vụ việc làm công cần được mở rộng.
- *Thực hiện một chương trình nghị sự vì bình đẳng giới mang tính đổi mới và có thể đo lường được.* Thế giới việc làm bắt nguồn từ gia đình. Từ chính sách nghỉ thai sản cho cả nữ và nam đến đầu tư vào các dịch vụ chăm sóc công, các chính sách này cần được thúc đẩy sự chia sẻ giữa hai giới trong công việc chăm lo gia đình nhằm tạo nên sự bình đẳng thực sự về cơ hội tại nơi làm việc. Để cao tiếng nói của phụ nữ và vai trò lãnh đạo của họ, xóa bỏ bạo lực và quấy rối tại nơi làm việc và thực hiện các chính sách trả lương minh bạch là những điều kiện tiên quyết cho bình đẳng

giới. Cũng cần phải có những giải pháp cụ thể để giải quyết vấn đề bình đẳng giới trong các công việc có sử dụng công nghệ hỗ trợ trong tương lai.

- *Cung cấp một cơ chế bảo trợ xã hội suốt cuộc đời từ lúc mới sinh đến khi về già cho toàn dân.* Tương lai việc làm đòi hỏi một hệ thống bảo trợ xã hội mạnh mẽ và nhạy bén dựa trên các nguyên tắc đoàn kết và chia sẻ rủi ro, hỗ trợ mọi nhu cầu của con người trong suốt vòng đời. Điều này đòi hỏi một sàn an sinh xã hội có thể cung cấp một mức bảo trợ cơ bản cho tất cả mọi người khi cần, kết hợp với các chương trình bảo hiểm xã hội dựa trên đóng góp có mức bảo trợ cao hơn.

2. Tăng cường đầu tư vào các thiết chế việc làm

Các khuyến nghị của chúng tôi hướng đến củng cố và khôi phục các thiết chế việc làm. Từ các quy định và hợp đồng lao động đến các thỏa ước lao động tập thể và các hệ thống thanh tra lao động, các thiết chế này là những viên gạch xây nên những xã hội công bằng. Chúng vạch ra những con đường dẫn đến chính thức hóa nền kinh tế, giảm tỷ lệ lao động nghèo và đảm bảo một tương lai việc làm với nhân phẩm được tôn trọng, an ninh kinh tế và bình đẳng.

- *Thiết lập một Cơ chế đảm bảo về lao động cho tất cả mọi người.* Mọi người lao động, dù đang làm việc theo dưới bất kỳ hình thức hợp đồng nào hay đang ở bất kể vị thế việc làm nào, đều cần được hưởng các quyền cơ bản của người lao động, một “mức lương đủ sống” (Hiến chương ILO, 1919), giới hạn tối đa về thời giờ làm việc và bảo đảm an toàn và sức khỏe trong lao động. Có thể đưa vấn đề về sàn bảo trợ này trong các thỏa ước lao động tập thể hay luật pháp và quy định. Đề xuất này cũng cho phép an toàn và sức khỏe tại nơi làm việc phải được ghi nhận như là một nguyên tắc và quyền cơ bản trong lao động
- *Nâng cao mức độ tự chủ về thời gian.* Người lao động cần được tự chủ ở mức độ cao hơn về thời gian làm việc của mình trong khi vẫn đáp ứng nhu cầu của doanh nghiệp. Khai thác công nghệ để mở rộng sự lựa chọn và đạt được sự cân bằng giữa công việc và đời sống cá nhân có thể giúp họ đạt được mục tiêu này và giải quyết những áp lực tạo ra khi ranh giới giữa thời gian làm việc và thời gian riêng tư trở nên mờ nhạt. Sẽ cần có những nỗ lực không ngừng để thực hiện mức giới hạn tối đa về thời giờ làm việc cùng với các giải pháp nhằm tăng năng suất cũng như đảm bảo thời giờ tối thiểu để tạo ra những cơ hội thực sự cho sự linh hoạt và kiểm soát lịch làm việc.
- *Đảm bảo chức năng đại diện tập thể của người lao động và người sử dụng lao động thông qua đối thoại xã hội như một lợi ích của mọi người dân, được tích cực thúc đẩy thông qua các*

chính sách công. Mọi người lao động và người sử dụng lao động phải được hưởng quyền tự do hiệp hội và quyền thương lượng tập thể, với Nhà nước đứng ra là bên đảm bảo hiện thực hóa các quyền này. Các tổ chức của người lao động và người sử dụng lao động phải thúc đẩy chức năng đại diện hợp pháp của mình thông qua các phương thức tổ chức sáng tạo, tiếp cận với những người tham gia vào nền kinh tế nền tảng, kể cả thông qua việc sử dụng công nghệ. Họ cũng cần sử dụng quyền triệu tập nhóm của mình để đưa các lợi ích khác nhau lên bàn đối thoại.

- *Khai thác và quản lý công nghệ phục vụ việc làm thỏa đáng*. Điều này có nghĩa là người lao động và nhà quản lý cùng thương lượng về cách thức tổ chức công việc. Điều này cũng đồng nghĩa với việc áp dụng cách tiếp cận “con người điều khiển” đối với trí tuệ nhân tạo để đảm bảo những quyết định cuối cùng ảnh hưởng đến công việc là do con người đưa ra. Một hệ thống quản trị số đối với lao động ở tầm quốc tế cần được thiết lập để yêu cầu các hệ thống quản trị (và khách hàng của họ) phải tôn trọng các quyền và sự bảo vệ tối thiểu nhất định. Những cải tiến công nghệ cũng đòi hỏi quy định sử dụng dữ liệu và trách nhiệm giải trình thuật toán lập trình công nghệ số trong thế giới việc làm.

3. Tăng cường đầu tư vào việc làm thỏa đáng và bền vững

Chúng tôi khuyến nghị đầu tư mang tính đổi mới, phù hợp với Chương trình nghị sự 2030 của Liên Hợp Quốc về Phát triển Bền vững.

- *Các cơ chế khuyến khích để đầu tư vào các lĩnh vực then chốt về việc làm thỏa đáng và bền vững*. Những khoản mục đầu tư như vậy cũng sẽ thúc đẩy bình đẳng giới và có thể tạo ra hàng triệu việc làm và các cơ hội mới cho các doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa. Sự phát triển của kinh tế nông thôn, khu vực gắn liền tương lai của số đông người lao động trên thế giới, cần được ưu tiên. Cần định hướng đầu tư vào cơ sở vật chất và hạ tầng số chất lượng cao để xóa bỏ sự phân cấp và hỗ trợ các dịch vụ giá trị gia tăng cao.
- *Tái định hình các cơ chế khuyến khích kinh doanh đối với các cách tiếp cận đầu tư dài hạn và tìm hiểu các chỉ số bổ sung về phát triển con người và phúc lợi*. Hành động cụ thể có thể bao gồm các chính sách tài khóa công bằng, sửa đổi các tiêu chuẩn kế toán doanh nghiệp, tăng cường chức năng đại diện của các bên liên quan và thay đổi trong cách thức báo cáo. Cũng cần xây dựng những giải pháp mới về tiến bộ quốc gia để giải quyết các khía cạnh phân bổ của tăng trưởng, định hình giá trị của công việc không được trả lương phục vụ cho lợi ích gia đình và cộng đồng và các vấn đề nằm ngoài hoạt động kinh tế chẳng hạn như suy thoái môi trường.

Nhận trách nhiệm

Chúng tôi kêu gọi tất cả các bên liên quan nhận trách nhiệm xây dựng một tương lai việc làm công bằng. Hành động tức thì để củng cố kế hoạch xã hội ở mỗi quốc gia đòi hỏi đầu tư lớn hơn vào tiềm lực con người và các thiết chế việc làm cũng như tận dụng các cơ hội việc làm thỏa đáng và bền vững. Các quốc gia cần phải xây dựng chiến lược quốc gia về tương lai việc làm thông qua đối thoại xã hội giữa các chính phủ, các tổ chức của người lao động và người sử dụng lao động.

Chúng tôi đề nghị các tổ chức đa phương có liên quan tăng cường phối hợp để triển khai chương trình nghị sự này. Chúng tôi đặc biệt khuyến khích việc thiết lập quan hệ hợp tác có hệ thống và thực chất hơn giữa Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO), các tổ chức Bretton Woods và ILO. Giữa các chính sách thương mại, tài chính, kinh tế và xã hội luôn tồn tại những liên kết chặt chẽ, phức tạp và quan trọng. Thành công của chương trình nghị sự tăng trưởng và phát triển lấy con người làm trung tâm mà chúng tôi đề xuất phụ thuộc lớn vào sự gắn kết giữa các lĩnh vực chính sách này.

Được dẫn dắt bởi sứ mệnh chính thống dựa trên quyền và hoàn toàn tôn trọng tính chất ba bên, ILO giữ vai trò đặc thù trong việc hỗ trợ thực hiện chương trình nghị sự này. ILO có thể trở thành một cơ quan đầu mối trong hệ thống quốc tế về đối thoại xã hội, hướng dẫn và phân tích các chiến lược quốc gia về tương lai việc làm cũng như đánh giá việc áp dụng công nghệ có ảnh hưởng tích cực như thế nào đến tổ chức công việc và phúc lợi của người lao động.

Chúng tôi cũng đề xuất thêm rằng cần đặc biệt chú trọng tới tính phổ cập trong sứ mệnh của ILO. Đặc tính này hàm ý nhân rộng các hoạt động của tổ chức để mở rộng phạm vi đến những người từ trước đến nay chưa được tiếp cận với công bằng xã hội và việc làm thỏa đáng, đặc biệt là những người lao động trong khu vực kinh tế phi chính thức. Đồng thời, điều này cũng có nghĩa là hành động sáng tạo để giải quyết sự đa dạng ngày càng tăng về môi trường làm việc, cụ thể là loại hình việc làm trung gian sử dụng kỹ thuật số trong nền kinh tế nền tảng, một hiện tượng mới nổi hiện nay. Chúng tôi nhìn nhận một Cơ chế đảm bảo về lao động cho tất cả mọi người là một công cụ phù hợp để giải quyết những thách thức này và đề nghị ILO cần chú trọng ngay tới việc triển khai thực hiện cơ chế đó.

Báo cáo này là bước khởi đầu của một hành trình. Với khả năng tập hợp các chính phủ, người sử dụng lao động và người lao động trên thế giới, ILO là tổ chức phù hợp để đóng vai trò định hướng và là người dẫn đường trên hành trình phía trước.

